

Iz uredništva

Editorial

Goran Knežević
 Editor-in-Chief from 1996 to 2005

40. obljetnica časopisa *Acta stomatologica Croatica*

40th Anniversary of *Acta Stomatologica Croatica*

Klinički zavod za oralnu kirurgiju, Klinička bolnica Dubrava, Avenija G. Šuška 6, 10000 Zagreb
 Department of Oral Surgery, Clinical Hospital "Dubrava", Av. G. Šuška 6, HR-10000 Zagreb, Croatia

Na prvi pogled čini se da bibliografska stomatološka publicistika nije tako velika, ali ako se samo površno osvrnemo unatrag, pronaći ćemo nekoliko vrijednih bibliografskih izdanja koja su pratila važne obljetnice Stomatološkoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i časopisa *Acta Stomatologica Croatica*.

Prva Bibliografija časopisa *Acta Stomatologica Croatica* tiskana je u povodu 20. obljetnice časopisa godine 1986., urednik je bio Zdenko Njemirovski, a pripremali su ju Miljenko Bačić, Jadranka Keros i Stanko Vukovojac (1).

Prva Bibliografija radova djelatnika Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (2) tiskana je u povodu 40. obljetnice Fakulteta godine 1988. Glavni urednik i Bibliografije i časopisa bio je Vladimir Lapter od kojega sam s velikim poštovanjem preuzeo dužnost godine 1996. Drugo dopunjeno izdanje Bibliografije radova djelatnika Stomatološkog fakulteta u Zagrebu tiskano je u povodu 45. obljetnice Fakulteta, pod uredništvom Želimira Muretića (3), a iste je godine izašao i Ljetopis Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u kojemu se također mogu naći neki bibliografski podaci (4).

Danas, kad prvi i jedini znanstvenostručni stomatološki časopis u Republici Hrvatskoj - *Acta Stomatologica Croatica* navršava 40 godina izlaza, pred nama je prigodna Bibliografija kojoj želim da

At first glance it seems that dental bibliography is not voluminous, but just a quick look back can point out some valuable bibliographical editions that have followed important anniversaries of The School of Dental Medicine of the University of Zagreb, as well as anniversaries of *Acta Stomatologica Croatica*.

The first bibliography of the journal was printed for its 20th anniversary in 1986, edited by Zdenko Njemirovski, and the manuscript preparation was taken over by Miljenko Bačić, Jadranka Keros and Stanko Vukovojac (1).

The first bibliography of the published work of the Faculty of the School of Dental Medicine, University of Zagreb (2), was published for the 40th anniversary of the School in 1988. Editor-in-chief of the Bibliography (and the journal) was Vladimir Lapter, whom I have succeeded with great respect as editor-in-chief of *Acta Stomatologica Croatica* in 1996. The second and revised edition of the Bibliography was published for the 45th anniversary of the School, edited by Želimir Muretić (3). The same year saw the publication of the Annals of the School of Dental Medicine University of Zagreb which also contains some bibliographical data (4).

Today, when the first and only scientific and professional dental journal in Croatia celebrates its 40th birthday, I would like to usher it into the future by

ti popudbinu podsjećanjem na prošlost, ostavljajući mlađim naraštajima viđenje budućnosti časopisa i hrvatske stomatologije u cjelini.

Stomatološka publicistička djelatnost u Republici Hrvatskoj počela je znatno prije osnutka Stomatološkog fakulteta u Zagrebu i časopisa *Acta Stomatologica Croatica*, još krajem XIX. i početkom XX. stoljeća kada se tiskaju prve popularne knjižice sa savjetima za njegu zuba i usta, a autori su bili A. Lobmayer (1884.), G. Bauer (1890.), E. Rado (1900.) i E. Spitzer (1902) (5). Nakon što je 20. prosinca godine 1903. u sklopu "Sbora liječnika Kraljevine Hrvatske i Slavonije" osnovana Zadruga hrvatskih stomatologa, koja je među odrednicama svojega rada imala i publicističku djelatnost za prosvjeđivanje pučanstva, sve se češće pojavljuju takvi članci i brošure.

Habilitacijski rad Eduarda Radoševića iz 1922. i njegova monografija "*Fiziologija i patologija zuba*" iz 1935. (3) bili su prvi primjeri znanstvene i stručne stomatološke publicistike. Istih godina javljaju se i prvi primjerci hrvatske stomatološke periodike, kao što su *Stomatološki glasnik* i *Paradentoza* koje su uređivali Juraj Kallay, a zatim Ivo Čupar te su nakon toga obojica uređivala časopis *Folia Stomatologica* do Drugoga svjetskoga rata. Godine 1946. počinje izlaziti časopis *Medicinar*, najprije kao glasilo studenata Medicinskog fakulteta, a kasnije je postalo i stručno glasilo studenata Stomatološkog fakulteta. *Chirurgia Maxillofacialis & Plastica* nastaje inicijativom Ive Čupara godine 1956. i dugo je bila zrcalo čeljusne kirurgije, bliske specijalističke struke, u kojemu su se tiskali i radovi mnogobrojnih kolega stomatologa. Časopis je nakon umirovljenja Ive Čupara kratko vodio Bogdan Malinger, a nakon njega desetak godina Mišo Virag. Nažalost časopis već godinama ne izlazi. Godine 1999. u povodu 60. obljetnice Klinike za kirurgiju lica, čeljusti i usta tiskana je prigodna knjižica pod uredništvom Miše Viraga i Naranđa Aljinović Ratković u kojoj je bila i bibliografija svih liječnika - dotadašnjih djelatnika Klinike (6). Pripremio ju je Darko Macan. U njoj se mogu naći i prvi radovi Ive Čupara iz 1932. o terapiji aktinomikoze, zatim iz 1934. o kirurško-me liječenju odontogenih gnojnih upala, iz 1935. o tadašnjem stanju čeljusne kirurgije ili iz 1936. o ekstrakciji zuba u akutnom stadiju odontogene upale itd. Slijede kronološki i radovi mnogobrojnih nastavnika Stomatološkog fakulteta koji su određeno vrijeme ili trajno bili djelatnici Klinike.

Zdenko Njemirovskij bio je među osnivačima Fakulteta i časopisa *Acta Stomatologica Croatica*

reminding us all of the past and by giving younger generations my vision of the future of the journal and Croatian dentistry as a whole.

Dental publications in Croatia appeared long before the founding of the School of Dental Medicine and the first press of *Acta Stomatologica Croatica*. Its beginning can be traced back to the end of 19th and the beginning of 20th century, with the first popular booklets containing advice for the care of teeth and oral cavity, authored by A. Lobmayer (1884), G. Bauer (1890), E. Rado (1900) and E. Spitzer (1902) (5). These articles and publications grew in numbers after the Association of Croatian dentists was founded on December 20th 1903 as a part of the Medical association of Croatia and Slavonia.

The habilitation work of Eduard Radošević from 1922 and his monography "Physiology and pathology of the teeth" published in 1935 (3) were the first examples of scientific and professional dental publications. In the same period appeared the first examples of Croatian dental periodicals, such as *Stomatološki glasnik* and *Paradentoza*, edited by Juraj pl. Kallay and Ivo Čupar. Afterwards, both of them were editors of *Folia stomatologica* which was published regularly until the Second World War. In 1946 *Medicinar* appeared, first as the publication of the students of the School of Medicine, and afterwards as the official journal of the School of Medicine. The initiative led by Ivo Čupar yielded the journal *Chirurgia Maxillofacialis & Plastica*, which appeared in 1956, and mirrored oral surgery for years, publishing many articles authored by dentists. After Ivo Čupar's retirement, Bogdan Malinger led the journal for a short period, and after him Mišo Virag for a decade. Unfortunately, there haven't seen any issues for a number of years now. In 1999, on the 60th anniversary of the Clinic for Maxillofacial and Oral Surgery, a booklet appeared, written by Darko Macan and edited by Mišo Virag and Naranđa Aljinović Ratković, representing the bibliography of all the colleagues that have worked at the clinic (6). In this booklet one can find the articles by Ivo Čupar from 1932 on actinomycosis therapy, from 1934 on surgical treatment of dental suppurative inflammations, from 1935 on the current status of oral surgery, as well as one from 1936 on tooth extraction during acute inflammation. There is a chronological listing of the articles of numerous teachers at the School of Dental Medicine who have worked at the Clinic on a part time or full time basis.

Zdenko Njemirovskij was one of the founders of *Acta Stomatologica Croatica* in 1966, and as the ed-

godine 1966., a kao glavni i odgovorni urednik uređivao je časopis pune 22 godine - sve do trećeg broja 1989. u kojemu je objavljen njegov nekrolog. Bio je *spiritus movens* časopisa i dok ga je vodio postupno je postao svjetski prepoznatljiv. U tome razdoblju zamijenio ga je na mjestu urednika Danko Nikšić – uredio je samo dva broja u godini 1968. dok je bio na usavršavanju u Americi.

Slijedilo je razdoblje uređivačke politike Vladimira Laptera, erudita, čelnog ortodonta u Hrvatskoj i izvrsnog poznavatelja znanstvenostručnog novinarstva. Odlaskom u mirovinu i zbog narušena zdravlja, predao je uredništvo godine 1996. Djelovao je u nezahvalnom razdoblju nametnutog rata Republici Hrvatskoj, no unatoč svim nedaćama i sve većim zahtjevima koji su se postavljali nastavnicima, i časopis i Fakultet djelovali su kao i u mirnodopskim uvjetima.

Preuzevši uredništvo od Vladimira Laptera neposredno nakon rata, u nacionalnome zanosu koji je tada razumljivo ojačao u Hrvatskoj, temeljna mi je ideja bila predstaviti našu stomatološku znanost i struku u jasnoj nacionalnoj prepoznatljivosti časopisa, skrbeći se za uporabu hrvatskoga jezika koji je pod utjecajem politike bivše federalne zajednice desetljećima bio potiskivan iz svih javnih, obrazovnih, komunikacijskih, publicističkih i inih djelatnosti. S druge strane, izborom međunarodnog uređivačkog kolegija uvjerljiva sastava i dvojezičnim tiskanjem, časopis je postao prihvatljiv i stranome čitateljstvu. I vanjskim je izgledom isticao detalje koji su podsjećali na kulturološka i strukovna obilježja hrvatske stomatologije.

Bilo bi vrlo uskogrudno ne spomenuti mnogobrojna imena ljudi koji su se skrbili za boljitak časopisa od njegova osnutka do danas, no takva ideja nosi i rizik da se nekoga izostavi. Svaki autor, svi članovi uređivačkih kolegija, urednici, pomoćnici urednika, lektori, prevoditelji, korektori, tehnički urednici, tajnice, mnogobrojni suradnici, tiskari, svi su oni na svoj način pridonijeli procvatu časopisa i podizanju njegove čitanosti ponajprije među hrvatskim stomatolozima, ali i u svijetu. Bibliografija radova objavljenih u časopisu objektivno će pokazati koliko je tko autorski u tome sudjelovao. Mnoga imena neće u tome biti istaknuta, ali su periodički zapisivana u pojedinim brojevima časopisa i ostat će trajno upisana u povijest hrvatske stomatološke publicistike. Hrvatska im stomatologija duguje zahvalnost i trajno sjećanje.

Na kraju, ali ne manje važna, ostaje činjenica da je časopis *Acta Stomatologica Croatica* desetljećima opstao zahvaljujući djelatnicima i čelnicima Stoma-

itor-in-chief he led the journal for 22 years, until the third issue in 1989 which included his obituary. He was the primary mover of the journal, leading its rise to recognizability in the world. The only time that he was absent from the journal was in 1968 when he was in the USA, and in that period Danko Nikšić edited two issues.

Then followed the era of editorial policy of Vladimir Lapter, an erudite, the most prominent orthodontist in Croatia and an experienced insider from the world of scientific and professional journalism. When he retired in 1996 he handed over the editorial office. He worked in the most difficult times, during the war imposed upon Croatia, but notwithstanding all adversities and increased demands upon the Faculty, the School and the journal worked just like in peace.

When I took over from Vladimir Lapter, immediately after the war, in the national élan that was getting stronger in Croatia, my chief goal was to present Croatian dental science and profession through the clear national recognizability of the journal, taking care to use the Croatian language that has been suppressed for decades from all public, educational, communicational and bibliographical enterprises. On the other hand, due to an impressive international board of editors and bilingual issues, the journal was acceptable to the foreign public as well. The design was aimed to represent the details that evoked cultural and professional characteristics of Croatian dentistry.

It would be inappropriate not to mention all the people who took care of the journal from its foundations until today, but this includes the risk of not mentioning someone. Every single author, all editorial board members, editors, assistant editors, proofreaders, translators, correctors, technical editors, secretaries, numerous collaborators and printing staff, they all contributed to the journal's blossoming and increase of its impact, mainly among Croatian dentists, but among foreign colleagues as well. The bibliography of the articles published in the journal will objectively show the roles of various authors. Numerous names will not be emphasized, but they have been periodically noted in certain issues, and will forever remain inscribed in the history of Croatian dental publications. Croatian dentistry owes them acknowledgment and remembrance.

Last but not least, the fact is that *Acta Stomatologica Croatica* has survived for decades thanks to the Faculty and chairman of the School of Dental

tološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, bez čije kadrovske i financijske potpore to sigurno ne bi bilo moguće. Resorno Ministarstvo i Hrvatski liječnički zbor također su podupirali časopis u sklopu svojih ovlasti i mogućnosti.

Ovo je prigoda da svima spomenutima zahvalimo, a trenutačnom uredništvu čestitamo 40. obljetnicu časopisa i odluku da tim povodom izradi Bibliografiju. Kao rezultat njihova napora nastalo je, i ostaje budućim naraštajima, još jedno djelo bibliografskoga sadržaja u kojemu će svi zainteresirani moći pronaći potrebne podatke o sadržajima i autorima koji ih budu zanimali.

Medicine, University of Zagreb, without whose personal and financial support it would not have been possible. Our Ministry of Science and the Croatian Medical Association have also lent their support, according to their competencies and capacities.

This is an opportunity to thank all the mentioned persons, and to congratulate the current editorial board on the 40th anniversary, as well as to welcome their decision to publish the bibliography. Their hard work resulted in another bibliographical work for future generations with all the necessary data on content and authors which interest them.

References

1. Bačić M, Keros J, Vukovojac S. Bibliografija radova objavljenih u periodu 1966. - 1986. godine. *Acta Stomatol Croat.* 1986;20(1):37-95 .
2. Lapter V, editor. Bibliografija radova Stomatološkog Fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1948.-1988. Zagreb: Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Stomatološka klinika KBC Zagreb: 1988.
3. Muretić Ž, editor. Bibliografija radova Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1948. - 1993. 2nd ed. Zagreb: Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu; 1994.
4. Knežević G, editor. Ljetopis Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu od godine 1948.do 1993. Zagreb: Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu; 1994.
5. Lapter V. Kronologija i značaj jugoslavenske stomatološke periodike. *Acta Stomatol Croat.* 1986;20(1):7-18.
6. Macan D. Bibliografija liječnika Klinike za kirurgiju lica, čeljusti i usta. In : Virag M, Aljinović Ratković N. Klinika za kirurgiju lica čeljusti i usta 1939-1999. Zagreb: Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Klinika za kirurgiju lica čeljusti i usta; 1999.